

Dalmi, Gréte & Witkoś, Jacek & Cegłowski, Piotr (toim.). 2020. *Approaches to Predicative Possession: The View from Slavic and Finno-Ugric*. (Bloomsbury Studies in Theoretical Linguistics). London: Bloomsbury Academic. 228 s.

Kirjoittanut Maria Kok

1 Johdanto

Approaches to Predicative Possession. The View from Slavic and Finno-Ugric on tiivis ja jäntevä artikkelikokoelma omistuslauseiden tai lausemaisten omistusrakenteiden typologiasta slaavilaisissa ja uralilaisissa kielissä. Vaikka teoksen nimi viittaa suomalais-ugrilaisiin kieliin, yksi teoksen artikkeleista (ks. luku 10) käsittelee predikoivia omistusrakenteita selkupin murteissa, ja kuten artikkelin kirjoittaja aivan oikein huomauttaa, samojedikieliin kuuluva selkuppki ei ole suomalais-ugrilainen vaan uralilainen kieli. Kaikki teoksen artikkelit on kirjoitettu englanniksi.

Teos koostuu johdantoartikkelista sekä yhdeksästä tutkimusartikkelista, joista neljä käsittelee predikoivia omistusrakenteita slaavilaiskielissä ja viisi uralilaisissa kielissä. Teoksen päättää lyhyt loppukatsaus, jossa vedetään yhteen tutkimusartikkeleiden tärkeimpiä lopputuloksia sekä pohditaan jatkonäkymiä predikoivien omistusrakenteiden tutkimukselle erityisesti niissä kielissä, joissa ilmiötä on toistaiseksi kuvattu vähän.

1.1 Mitä ovat predikoivat omistusrakenteet?

Predikoivilla omistusrakenteilla tarkoitetaan lauseen laajuisia tai lausemaisista omistusilmauksia, joista ainakin osaa voidaan nimittää – tai myös nimitetään – omistuslauseiksi. Termiä predikoivat omistusrakenteet (*Predicative Possession*) käytetään erottamaan puheena olevat ilmaukset adnominaalisista tai lausekkeen sisäisistä omistusrakenteista, kuten omistusta ilmaisevista attribuuteista tai possessiivisuffikseista.

Kielitypologisessa tutkimuksessa predikoivat omistusrakenteet on tapana ryhmitellä kahteen päätyyppiin: transitiivisen *habeo*-verbin ympärille rakentuviin HAVE-possessiiveihin (1) sekä eksistentiaalisiin BE-possessiiveihin (2), jotka sisältävät olemassaoloa ilmaisevan *esse*-verbin (’olla’) merkitysvastineen. Näiden lisäksi tunnetaan kopulatiivisia possessiiveja (3, 4), joista verbi joko puuttuu tai se on kopulatiivisen *olla*-verbin merkitysvastine.¹

- 1) I have a dog.
- 2) Minulla on koira.
- 3) The dog is mine.
- 4) Koira on minun.

---

¹ Johdantoluvussa ei ole käyttöesimerkkejä lainkaan, joten olen konstruoinut tähän itse muutaman perustapauksen.

Niissä indoeurooppalaisissa kielissä, joissa transitiivinen *habeo*-verbi esiintyy, suositaan HAVE-possessiiveja, kun uralilaisissa kielissä BE-possessiivit ovat tavallisempia. On myös kieliä, kuten valkovenäjä, joissa molempaa päätyyppiä esiintyy. Kopulatiivisia omistusrakenteita esiintyy sekä HAVE- että BE-possessiiveja suosivissa kielissä. Onkin esitetty (esim. Benveniste 1966; Freeze 1992; Kayne 1993), että transitiiviset HAVE-possessiivit ja eksistentiaaliset BE-possessiivit olisivat kumpikin johdettavissa kopulatiivisista BE-possessiiveista ja kehittyneet niistä erilaisten kieliopillisten transformaatioiden kautta. Käsillä olevassa teoksessa ei sitouduta tähän ns. derivationaliseen lähestymistapaan vaan tuodaan pikemminkin esille sen ongelmakohdia ja pyritään etsimään sille vaihtoehtoja.

Arvioitavanartikkelikokoelmaneri luvuissa tarkastellaan, millaisia omistusrakenteita tutkimuksen kohteena olevissa kielissä esiintyy ja mitä päätyyppiä ne edustavat. Mikäli tarkasteltavassa kielessä esiintyy useita erityyppisiä omistusrakenteita, niiden välistä vaihtelua ja keskinäistä suhdetta pohditaan aina siitä tutkimuksellisesta kehyksestä käsin, jota artikkelin kirjoittaja on soveltanut. Lisäksi artikkeleissa tarkastellaan kolmea kieliopillista ilmiötä, jotka usein esiintyvät predikoivien omistusrakenteiden yhteydessä: slaavilaisissa kielissä on tavallista ns. kiellon genetiivi -sääntö eli *Genitive of Negation* (GoN), jonka mukaan transitiiviverbin objektin sija vaihtuu akkusatiivista genetiiviin kiellon vaikutuksesta. Myös eksistentiaalilauseen läsnäolevan jäsenen tai omistuslauseen omistettavan jäsenen sija vaihtuu kieltolauseessa nominatiivista genetiiviin. Uralilaisten kielten omistusrakenteisiin liittyy taas usein possessiivisuffiksien käyttö, ja kussakin kielessä on omat käytänteensä liittyen mm. possessiivisuffiksien pakollisuuteen tai valinnaisuuteen sekä niiden taipumukseen painottaa pääsanaansa tai ilmaista määräisyyttä. Yleinen, joskus lähes kieliuniversaaliksi katsottu ilmiö (ks. Milsark 1979) on puolestaan määräisyysvaikutus eli *Definiteness Effect* (DE), joka säätelee mm. englannin eksistentiaalilauseiden rakennetta. Niissä kielissä, joissa DE vaikuttaa, eksistentiaalilauseiden teeman on oltava merkitykseltään epämääräinen, eikä se voi saada määritteikseen esim. kvanttoireita, joilla on rajaava ja definiittinen merkitys, kuten 'kaikki', 'molemmat' tai 'jokainen'. Koska BE-possessiivit ovat usein olemukseltaan eksistentiaalilauseita, voi DE vaikuttaa myös omistuslauseiden rakenteeseen sekä määritteisiin, jotka omistettava voi saada.

1.2 Johdantoartikkeli

Teoksen avaa Gréte Dalmin kirjoittama johdantoartikkeli *Introduction*, jossa esitellään aluksi tutkimuskysymys ja teoksen rakenne sekä predikoivien omistusrakenteiden pääryhmät Stassenin (2009) typologian mukaan. Johdannon luvussa 1.2 esitellään aikaisempaa tutkimusta sekä mainitaan lyhyesti myös kiellon genetiivi sekä DE, josta käytetään tässä luvussa kuitenkin nimitystä *Definiteness Restriction*. Termien ja lyhenteiden yhdenmukaistamista olisi ehkä voinut harkita, sillä muihinkin ilmiöihin viitataan useilla eri nimityksillä eri kirjoittajien artikkeleissa. Esimerkiksi kiellon genetiivistä käytetään johdantoluvussa merkintätapaa (GEN NEG), kun osassa artikkeleita suositaan merkintää GoN. Toisaalta lukijan on hyödyllistä tietää, millaista termistöä tai vaihtoehtoisia merkintätapoja eri tutkimustraditioissa käytetään.

Johdantoartikkelin teorialuku 1.2. on lyhyt ja tiivis, vaikkakin selkeä. Olisin suonut, että esimerkiksi Stassenin (2009) tutkimusta olisi avattu hieman yksityiskohtaisemmin, vaikka predikoiva omistusrakenne onkin käsitteenä varsin ymmärrettävä. Myös jokunen käyttöesimerkki tai lainaus esim. tärkeimmistä lähdeteoksista olisi ollut, jos ei nyt

suorastaan välttämätön, niin ainakin havainnollinen ja kiinnostava. Voi kuitenkin olla, ettei kirjoittajalla ole ollut valinnan varaa. Teosta leimaa nimittäin kauttaaltaan tiivis ja virtaviivainen esitystapa, joka mahdollisesti on julkaisijan vaatimusten sanelema.

Alaluvussa 1.3. Dalmi siirtyy esittelemään kokoelman artikkelit. Myös tämä tapahtuu tiiviisti mutta esimerkillisen hyvässä järjestyksessä. Tästä alaluvusta lukijan on helppo löytää tarvitsemansa tieto kuten artikkelien aiheet sekä päätyypit (BE tai HAVE), joita tarkasteltavien kielten omistusrakenteet edustavat. Lisäksi luvussa 1.3. tehdään selkoa niistä teoreettisista ja menetelmällisistä viitekehyksistä, joista käsin kukin kirjoittaja on työskennellyt. Vaikka teoksessa tarkasteltava kielen ilmiö on yhteinen, jokainen kirjoittaja lähestyy predikoivia omistusrakenteita omalla tavallaan ja hieman eri perspektiivistä.

Teosta ei ole ryhmitelty laajemmiksi osioiksi, kuten artikkelikokoelmissa usein on tapana tehdä, vaan tutkimusartikkelit seuraavat toisiaan juoksevasti. Kokoelman neljä ensimmäistä artikkelia on kuitenkin omistettu slaavilaiskielille ja loput viisi uralilaisille kielille. Lopuksi seuraa vielä kaikkien toimittajien yhdessä kirjoittama loppukoonti *Conclusions*.

2 Artikkelit 2–5: predikoivat omistusrakenteet slaavilaisissa kielissä

Jacek Witkoś käsittelee artikkelissaan kiellon genetiiviä (GoN) puolan lokatiivisissa ja possessiivisissa eksistentiaalilauseissa. Hän hyödyntää artikkelissaan generatiivista lähestymistapaa ja käyttää kiellon genetiiviä välineenä, jolla testataan sijan korvausta (case overwriting), sijaprojektiota sekä derivationaalisia vaiheita. Artikkelit eivät ole tämän kokoelman selkeimmistä päästä. Käyttöesimerkkien perusteella lukija pystyy kuitenkin päättämään, että puolan predikoiva omistusrakenne on tyypiltään HAVE-possessiivi, vaikka tätä ei eksplikoida eikä kirjoittaja itse hyödynnä termejä HAVE-possessiivit ja BE-possessiivit.

Artikkeli alkaa johdantoluvulla 1, *Core data on the Genitive of Negation (GoN)*, jossa havainnollistetaan kiellon genetiivin (GoN) toimintaa aluksi esimerkkitapausten avulla. Esimerkkejä on runsaasti – pelkästään johdantoluvussa kaikkiaan 27 lausetta – ja ne edustavat transitiivilauseita, eksistentiaalilauseita ja omistuslauseita. Niiden avulla lukijan on mahdollisuus saada alustava ja jokseenkin selkeä kuva puolan predikoivista omistusrakenteista sekä siitä, kuinka kiellon genetiivin sääntö niihin liittyy. Tämä onkin hyvä asia, sillä kuva ei tästä ainakaan kirkastu, kun seuraavissa luvuissa 2–4 näitä rakenteita ryhdytään analysoimaan generatiivisen kielioopin menetelmin. Analyysiluvut sulkevat ulkopuolelle sellaiset lukijat, jotka eivät ole perehtyneet generatiiviseen lähestymistapaan, termistöön ja merkintäkonventioihin. Olisinkin toivonut pientä kädenojennusta esimerkiksi historiallis-vertailevia menetelmiä käyttäville tutkijoille tai kognitiivisen kielitieteen harjoittajille, joiden joukossa on myös paljon kielikontakteista ja kielitypologisesta tutkimuksesta kiinnostuneita.

Seuraavakin artikkeli käsittelee puolan kieltä. Siinä Piotr Cegłowski pureutuu omistusilmausten nominaalisiin täydennyksiin ja niiden piirteisiin sekä puolan nomini-ilmausten typologiaan yleisesti. Lähtökohtana artikkelissa on maailman kielten jako typologisesti kahteen ryhmään niiden nomini-ilmausten rakenteiden perusteella, eli ns. NP-kieliin ja DP-kieliin. Ilmauksen NP (< Noun Phrase) oletan olevan kaikille tuttu. Lyhenteellä DP viitataan puolestaan termiin *Determiner Phrase*, mikä mainitaan artikkelin lopusta löytyvässä lyhenneluettelossa. Luvussa 2 kirjoittaja esittelee aluksi NP- ja DP-jaotteluun liittyvät tärkeimmät hypoteesit, joita ovat Universal DP-Hypothesis

(DPH) ja Small Nominal Hypothesis. Esittely on hyvin lyhyt eikä DP:n käsitettä avata juuri lainkaan, kuten ei myöskään sitä, mikä on NP:n ja DP:n periaatteellinen ero. Saan lukemani perusteella kuitenkin sen käsityksen, että NP- ja DP-kielet eroavat toisistaan mm. sen suhteen, esiintyykö niissä artikkeleita vai ei, sallitaanko vasemmalle lohkeaminen (*Left Branch Extractions*) tai muunlainen nominaali-ilmauksen hajoaminen (*scrambling*) vai ei, tai esiintyykö kielessä adnominaalisia genetiivejä vai ei (ks. Bošković 2008, 2009). Asiaa ei ole ilmaistu selkeimmällä mahdollisella tavalla. Tulkitsen selonteon nyt kuitenkin niin, että niitä kieliä, joissa mainittuja rakenteita esiintyy, pidettäisiin DP-kielinä, kun taas niitä, joista ne puuttuvat, pidettäisiin NP-kielinä. Ceglowski pitääkin puolaa Boškovićin tapaan NP-kielenä, vaikka ei täysin ongelmitta. Epäselväksi itselleni kuitenkin jää, miten DP- ja NP-jaottelu liittyy puolan predikoiviin omistusrakenteisiin, joista kirjassa pitäisi kuitenkin olla kyse. Artikkelissa käytetyt esimerkkilauseet edustavat nimittäin muitakin lausetyyppejä kuin predikoivia omistusrakenteita. Samoin kyselytutkimuksessa, jonka avulla erilaisten nominaalisten lausekkeiden hyväksyttävyyttä testattiin, hyödynnettiin paitsi omistus- ja eksistentiaalilauseita myös transitiivilauseita, eikä omistusrakenteiden asema vaikuta millään tavoin korosteiselta.

Molemmat puolaa käsittelevät artikkelit ovat vaativaa luettavaa. Kummastakin näkyy kirjoittajan syväntuntemus sekä teorian ja menetelmien hallinta. Niille lukijoille, jotka eivät ole perehtyneet juuri näissä artikkeleissa käytettyihin menetelmiin ja esitystapoihin, on kuitenkin haasteellista päästä sisälle kirjoittajan ajatusmaailmaan ja ottaa kantaa artikkeleissa esitettyihin väitteisiin tai päätelmiin. Käyttöesimerkkejä annetaan kuitenkin runsaasti. Ne ovat kiinnostavia ja selkeitä, ja myös niiden glossaus on toteutettu huolellisesti. Esimerkkien avulla tarkasteltavina olevista rakenteista ja niiden ominaisuuksista saa varsin hyvän käsityksen. Artikkelit luettuaan lukija on todennäköisesti oppinut jotain puolan kielestä yleisesti.

Kokoelman seuraavaa artikkelia ei sen sijaan voi moittaa vaikeaselkoisuudesta. Olga Kaganin tutkimuksen aiheena on määräisyysvaikutus (Definiteness Effect) venäjän kielessä sekä ns. kiellon genetiivi, joka Kaganin mukaan selittäisi, miksi venäjän eksistentiaali- ja omistuslauseet eivät aina noudata määräisyysvaikutuksen ”sääntöä”. Aluksi Kagan esittelee erittäin lukijaystävällisesti, mistä määräisyysvaikutuksessa on kyse: useissa maailman kielissä vaikuttaa syntaktis-semanttinen sääntö tai periaate, jonka mukaan eksistentiaalilauseen subjekti voi saada vain ns. heikkoja määritteitä tai tarkennuksia. Näihin kuuluvat mm. lukumäärän ilmaukset (*There are **five chairs** in the room*), epämääräiset artikkelit sekä indefiniittiset kvanttorit (*There is **a chair** in the room; There are **some chairs** in the room*). Pois suljettuja ovat sen sijaan ns. vahvat määritteet kuten määräiset artikkelit (**There is **the chair** in the room*) ja määräiset kvanttori-ilmaukset (**There are **most chairs** / **both chairs** in the room*). Vahvoiksi lausekkeiksi katsotaan myös erisnimet, jotka näin ollen eivät sovi eksistentiaalilauseen subjektiksi: **There is **John** in the room*.

Kaganin esittelyn lähtökohtana on englannin kielestä tehty tutkimus (ks. Milsark 1979), ja vaikka Kagan ei väitäkään määräisyysvaikutusta kielinuniversaaliksi, hän ymmärtää sen kuitenkin laajasti vaikuttavaksi säännöksi, jonka tulisi toimia myös venäjässä. Tilanteita, joissa siitä poiketaan, hän pitää ongelmallisina säännön rikkomuksina (*violations*) ja katsoo niiden vaativan perustelua. Erityisesti venäjän kielteisissä eksistentiaalilauseissa subjekti voi odotuksenvastaisesti saada myös vahvoja määritteitä tai olla erisnimi. Selitykseksi tähän Kagan tarjoaa mm. kiellon genetiiviä, jonka vaikutuksesta vahvat lausekkeet siirtyisivät merkitykseltään lähemmäksi ominaisuuden ilmauksia. Vahvatkin määritteet ovat nimittäin sallittuja eksistentiaalilauseissa, mikäli ne ilmaisevat ominaisuutta.

Lukijaa jää vaivaamaan, miksi määräisyysvaikutuksesta on väkisin tehty lähes kieliuniversaaliin rinnastettava sääntö, josta poikkeaminen vaatii erityisen selityksen. Olisiko venäjän eksistentiaali- ja omistuslauseista syntynyt monipuolisempi ja vivahteikkaampi kuva, jos määräisyysvaikutusta olisi tarkasteltu ilmiölähtöisemmin ja hyödynnetty esimerkiksi prototyypin käsitettä? Suomalaisen lukijan on varsin helppo keksiä esimerkkejä eksistentiaalilauseista, joissa esiintyy vahva tai määräinen subjekti. Vaikka *Huoneessa on juuri nämä viisi tuolia* ei kenties ole prototyypinen eksistentiaalilause, on se silti yhtä lailla mahdollinen kuin *Huoneessa on paljon tuoleja*. Voisiko myös venäjän eksistentiaalilauseissa esiintyä vastaavanlaista määräisyyden ja epämääräisyyden kirjoa ja vaihtelua? Olisiko tätä vaihtelua voinut saada näkyväksi esim. korpuspohjaisella tutkimuksella?

Kaganin ansioksi on kuitenkin luettava, että hänen ajatuksenjuoksuaan pystyy vaivatta seuraamaan. Lukijalla on siis mahdollisuus olla lukemastaan myös eri mieltä, koska teksti on kaikilta osin ymmärrettävää, selkeää ja havainnollista.

Kokoelman neljäs slaavilaiskieliä käsittelevä artikkeli vie lukijan jälleen formalististen ja teoreettisten esitystapojen sokkeloihin. Egor Tsedrykin artikkelin aihe on tosin äärimmäisen mielenkiintoinen: kun predikoivat omistusrakenteet maailman eri kielissä edustavat yleensä joko BE-possessiiveja tai HAVE-possessiiveja, valkovenäjässä käytetään kumpaakin tyyppiä rinnakkain. Lisäksi BE-tyyppisistä omistusrakenteista voidaan erottaa eksistentiaaliset ja kopulatiiviset BE-possessiivit. Näiden erityyppisten omistusrakenteiden vaihtelua ja keskinäistä suhdetta Tsedryk tarkastelee – sikäli kuin ymmärsin – formaalin semantiikan keinoin. Teoreettisena viitekehystenään Tsedryk mainitsee *Distributed Morphology* -menetelmän (Halle & Marantz 1993), ja lähestymistapaansa hän kuvailee pääosin derivationaaliseksi. Hän siis pyrkii selvittämään, mikä on se yhteinen semanttinen juuri, johon valkovenäjän HAVE- ja BE-possessiivit palautuisivat.

Artikkelissa esitellään ansiokkaasti valkovenäjän erityyppisiä omistusrakenteita ja pohditaan mm., millaisia omistussuhteita niillä ilmaistaan tai mitä verbien aikamuotoja kunkin yhteydessä preferoidaan. Myös määräisyysvaikutukselle (DE) ja kiellon genetiiville valkovenäjässä on omat alalukunsa 2.4 ja 2.5. Pidän tätä deskriptiivistä lukua 2 artikkelin parhaana antina. Kiinnostavasti valitut ja huolellisesti glossatut esimerkit läpikäytyään lukija voi todella sanoa oppineensa jotain uutta valkovenäjistä. Lauserakenteiden formaalit kuvaukset erikoisine merkintätapoineen (luvuissa 3–5) eivät sen sijaan vakuuta yhtä lailla, kuten ei myöskään loppupäätelmä (luvussa 6), jonka mukaan HAVE-possessiivit sekä eksistentiaaliset ja kopulatiiviset BE-possessiivit palautuisivat yhteiseen spatio-temporaaliseen juureen $\sqrt{AT}$, jota edustaisi myös venäjälle ja valkovenäjälle yhteinen prepositio *u* 'at'. Yhteinen juuri ei kuitenkaan vaikuta olevan tämä prepositio eikä mikään muukaan konkreettinen kielenaines vaan generatiivisen kielitieteen oletama abstrakti syvärakenne.

Miksi näin monimutkaista selitysmallia on lähdetty tavoittelemaan, kun kielisukulaisuuteen ja kielikontakteihin perustuva selitys olisi huomattavasti yksinkertaisempi? Venäjässähän käytetään BE-possessiiveja, kun taas puolassa HAVE-possessiivit ovat käytössä. Eikö olisi luonnollista, että valkovenäjässä on piirteitä kummastakin naapurikielystä, jotka lisäksi ovat sen läheisiä sukukieliä? Tsedryk toki myöntää, että historiallinen selitys HAVE/BE-possessiivien vaihtelulle on olemassa. Samaan hengenvetoon hän kuitenkin toteaa: “*Nevertheless, a language-internal explanation is also expected.*” Tahoja, joka tällaista selitystä vaatii, ei Tsedryk

nimeä tarkemmin, mutta koko kielitieteen kenttää se tuskin edustaa. Moni historiallis-vertailevaan kielitieteeseen, kielitypologiaan, historialliseen syntaksiin tai vanhoihin kirjakieliin suuntautunut lukija olisi mielihyvin tyytynyt historialliseen kuvaukseen valkovenäjän HAVE- ja BE-possessiivien kehitysvaiheista ja niiden yhteisestä historiasta venäjän ja puolan vastaavien rakenteiden kanssa.

3 Artikkelit 6–10: predikoivat omistusrakenteet uralilaisissa kielissä

Uralilaisia kieliä käsittelevistä artikkeleista ensimmäinen on Maria Vilkunän käsialaa. Siinä käsitellään ennen kaikkea suomen omistuslauseetta eksistentiaalilauseeseen alatyypin, mutta myös muita omistuksen, paikallisuuden tai olemassaolon ilmauksen rakenteita esitellään. Lisäksi pohditaan näiden eri lauseahajojen välisiä sukulaisuussuhteita ja tehdään näkyväksi niissä ilmenevää variaatiota.

Vilkuna on pitkän tutkijauransa aikana hyödyntänyt useita erilaisia teoreettisia viitekehyksiä, hirttäytymättä silti yhteenkään niistä. Tässä artikkelissa hän tukeutuu konstruktiokielioppiin. Esitystapansa puolesta artikkeli on kuitenkin ennen kaikkea deskriptiivinen: eksistentiaalisten ja omituslauseiden kirjoja esitellään lukijalle sekä aineistopohjaisten että konstruoidujen esimerkkien avulla, aina prototyypisemmistä tapauksista erikoisempiin edeten. Selkeydessään ja lukijaystävällisyydessään Vilkunän artikkeli on tässä kokoelmassa selkeästi ylitse muiden. Niitäkään lukijoita, joille konstruktiokielioppi ei ole entuudestaan tuttu, ei pudoteta kelkasta, mutta ei myöskään aliarvioida tai tukehdueta ylenmääräisellä terminologian läpikäymisellä. Itse asiassa tutkimusalan omaa käsitteistöä olisi ehkä voinut kuljettaa mukana hieman rohkeamminkin ja voittaa näin konstruktiokieliopille uusia ystäviä.

Kokoelman seitsemännessä artikkelissa Gréte Dalmi esittelee unkarin BE-possessiiveja ja vertailee niitä kopulatiivisiin BE-rakenteisiin. Lähestymistapana on unkarin BE-verbin argumenttirakenne, joka on erilainen kopulatiivisissa, eksistentiaalisissa ja omistusta ilmaisevissa rakenteissa, vaikka itse verbinä toimii periaatteessa sama lekseemi. Tarkastelun lopputulema osoittaa Dalmin mukaan, että unkarin possessiivinen ja eksistentiaalinen BE-verbi ovat kumpikin 2-paikkaisia intransitiivisia predikaatteja (*dyadic unaccusative predicates*) eivätkä 1-paikkaisia (*monadic unaccusatives*), kuten aikaisemmin on otaksuttu. Eksistentiaalinen BE saa täydennykseksi lokatiivisen argumentin ja teeman (*Location and Theme*), kun taas possessiivinen BE täydentyy obliikvimuotoisella omistajalla ja teemalla (*oblique Possessor and Theme*).

Dalmin artikkelin tekee jossain määrin vaikeaselkoiseksi se, ettei unkarin erilaisia lauserakenteita verrata pelkästään keskenään, vaan niitä verrataan myös vastaavanlaisiin rakenteisiin lukuisissa muissa kielissä. Luvussa 1, jossa ilmiötä esitellään, valtaosa käyttöesimerkeistä onkin itse asiassa peräisin venäjältä, ja lukijan pitää olla tarkkana, jotta pystyy seuraamaan, mistä kielestä kulloinkin on puhe. Jopa luvun 2 (BE-possessives in Hungarian) avausesimerkit ovat ranskaa, ja vasta alaluvussa 2.2. unkarin kieli alkaa olla selkeästi pääosassa. Lukijalta, joka haluaa tietää, miltä unkarin *olla*-verbi oikeasti näyttää, vaaditaan salapoliisintyötä, sillä siitä puhutaan jatkuvasti vain possessiivisena tai eksistentiaalisena BE-verbinä. Yleiskielitieteellisestä ja vertailevasta näkökulmasta tällainen merkintätapa voi olla perusteltu ja hyväkin. Olisin silti toivonut artikkeliin edes lyhyttä alalukua, jossa olisi keskitytty kuvaamaan nimenomaan unkarin *olla*-verbiä vertaamalla sitä jatkuvasti muiden kielten vastaavaan verbiin.

Alexandra Simonenkon artikkeli *Existential possession in Meadow Mari* on kiinnostava katsaus niittymarin omistuslauseisiin, joita kirjoittajan mukaan on kahta eri tyyppiä, 1) eksistentiaalinen ja 2) predikoiva.

- 1) *myj-yn*   *aka-m*   *ulo.*
 I-GEN   sister-POSS.1SG   be.PRES.3SG
 ‘I have a sister’
- 2 a) *tide*   *pört*   *myj-yn*
 that   house   I-GEN
 ‘That house is mine.’
- 2 b) *tide*   *pört*   *myj-yn*   *yle.*
 that   house   I-GEN   be.PST.3SG
 ‘That house was mine.’

Predikoivaa rakennetta voitaisiin nimittää myös kopulatiiviseksi, kuten muissakin kirjan artikkeleissa tehdään. Yhteistä kummallekin lausetyypille on, että omistajaa ilmaiseva lauseke on genetiivimuotoinen. Kummassakin verbinä esiintyy olla-verbi, mutta preesensmuotoinen predikoiva (tai kopulatiivinen) omistuslause on verbitön. Niittymarin omistuslauseet edustavat siis tyyppiä BE-*possessives*. Simonenko ei kuitenkaan tätä termiä artikkelissaan käytä, mikä hieman harmittaa. Yhdenmukaiset nimitykset olisivat lisänneet artikkelikokoelman sisäistä koherenssia ja auttaneet lukijaa vertailemaan saman ilmiön edustumia eri kielissä. Simonenko tarkastelee artikkelissaan eksistentiaalisten ja kopulatiivisten omistusrakenteiden välisiä yhtäläisyyksiä ja eroja mutta myös omistusliitteiden roolia ja merkitystä sekä määräisyysvaikutusta (DE), joka Simonenkon mukaan vaikuttaa myös niittymarin eksistentiaalilauseissa. Tutkimus on korpuspohjainen, mutta korpusaineistosta nousseita havaintoja on täydennetty myös elisitaatiomenetelmin.

Artikkeli sisältää paljon hyvää ja selkeää kielen kuvausta, ja erityisesti omistusliitteiden merkitykseen ja käyttöehtoihin liittyvät havainnot luvussa 2 ovat äärimmäisen mielenkiintoisia, samoin kuin havainnot omistusliitteiden ja määräisyysvaikutuksen yhteispelistä. Lukujen 3–4 formaalit analyysit, joiden tarkoituksena on näitä havaintoja perustella ja selittää, ovat kuitenkin mustia laatikoita niille, jotka eivät tunne käytettyjä teorioita ja menetelmiä. Puukuvaimien voi toki olettaa olevan tuttuja kaikille syntaksin tutkimukseen perehtyneille, mutta kreikkalaisten kirjainsymbolien merkitykset eivät välttämättä ole universaaleja vaan riippuvat kontekstista, jossa niitä käytetään. Matemaattisten symbolien kuten kuin $\forall$ tai $\exists$ ymmärtämiseksi lukija tarvitsisi ehdottomasti lähdeoteksen, sillä artikkelissa niitä ei selitetä millään tavoin. Analyysiluvut tekevät toki vaikutuksen, mutta eivät vakuuta. On varmasti vaatinut paljon teoreettista asiantuntemusta ja ajatustyötä tuottaa lukujen 3–4 formaalit kuvaukset, joita en tässä edes yritä lainata. Itse niittymarin omistusrakenteet, joiden toimintaa olisi tarkoitus havainnollistaa, hukkuvat kuitenkin kreikkalaisten ja muiden kirjainsymbolien, matemaattisten operaattoreiden, ylä- ja alaindeksien, moninkertaisten kaari- ja hakasulkeiden ja muiden arvoituksellisten merkintöjen sekaan. Onneksi lukija voi kuitenkin palata lukuihin 1 ja 2, jos haluaa havainnollisempaa tietoa niittymarista ja sen omistusrakenteista.

Nikolett F. Gulyás lähestyy omaa tutkimusaihettaan perinteisemmästä vertailevasta ja kielitypologisesta näkökulmasta. Hänen tutkimuksensa aiheena on predikoiva possessiivisuus permiläiskielissä. Esimerkkikielinä ovat komipermjakki ja udmurtti. Gulyás kuvailee ja vertailee keskenään predikoivia omistusrakenteita komipermjakissa ja udmurtissa ja kiinnittää huomiota niiden semanttisiin ominaisuuksiin kuten omistussuhteisiin, joita niiden avulla voidaan ilmaista. Myös syntaktisia ominaisuuksia kuten sanajärjestystä, kongruenssia, omistusliitteiden käyttöä ja kieltolauseiden erityispiirteitä käsitellään.

Gulyásin artikkelista puuttuu se järeä teoreettinen koneisto, jolla useissa muissa tämän kirjan artikkeleissa operoidaan. Totuuden nimessä, en kuitenkaan voi sanoa kaipaavani sellaista, vaan pidän artikkelin deskriptiivistä lähestymistapaa varsin onnistuneena. Ainoa asia, josta huomauttaisin, on merkintätapojen puutteellisuus: kun vertaillaan kahta tai useampaa kieltä, joita kaikki lukijat eivät osaa, olisi tärkeää merkitä jokaisen esimerkin kohdalle selkeästi, esim. kirjainkoodeja käyttäen, mitä kieltä esimerkki edustaa. Nyt osaan esimerkeistä oli selkeästi merkitty, oliko kyseessä komipermjakki, udmurtti vai jokin muu kieli. Välillä tieto piti taas etsiä tai ainakin varmistaa leipätekstistä. Toki tieto kielestä lopulta löytyi, mutta olisi ollut yksinkertainen kädenojennus lukijalle merkitä kaikki komipermjakin kieliset johdonmukaisesti vaikkapa K-P:lla ja udmurtinkieliset U:lla. Ne lukijat, jotka kyseisiä kieliä hyvin osaavat, tunnistavat varmasti oikopäätä, kumpaa niistä esimerkit edustavat. Selkeät merkintätavat palvelisivat kuitenkin niitä, joille komipermjakki ja udmurtti ovat uusia tuttavuuksia. Sain myös lukemani pohjalta sen käsityksen, että udmurtin ja komipermjakin omistuslauseet kuuluvat BE-possessiiveihin. Tätä nimitystä olisi ollut hyvä hyödyntää johdonmukaisesti.

Kirjan viimeinen tutkimusartikkeli käsittelee predikoivia omistusrakenteita selkuperin murteissa. Beáta Wagner-Nagy esittelee aluksi selkuperin kielen ja tekee selkoa sen asemasta uralilaisen kielikunnan jäsenenä. Kuten Wagner-Nagy aivan oikein toteaa, selkuperin ei ole suomalais-ugrilainen kieli vaan samojedikieli. On harmillista, ettei tätä tietoa ole hyödynnetty artikkelikokoelman toimitusvaiheessa eikä teoksen alaotsikkoa ole korjattu asianmukaisempaan muotoon: *The view from Slavic and Uralic*.

Alkuesittelyn jälkeen Wagner-Nagy esittelee lyhyesti tutkimusmenetelmänsä – kyse on korpuspohjaisesta tutkimuksesta – ja siirtyy sitten kuvailemaan selkuperin predikoivia omistusrakenteita ja niiden syntaktisia ja semanttisia piirteitä. Artikkelin lopputulema on, että selkuperin murteissa esiintyy kaksi pääskeemaa, joiden avulla omistusta ilmaistaan, eli topikaalinen ja lokatiivinen skeema. Topikaalisessa skeemassa lauseen kieliopillinen subjekti on lauseenalkuisessa asemassa, ilmaisee omistajaa ja on nominatiivissa. Myös omistettava on nominatiivimuotoinen, mutta se esiintyy subjektin jäljessä ja voi saada omistusliitteen. Mikäli omistettava on elollinen, omistusliite on pakollinen. Lokatiivinen skeema koostuu puolestaan lauseenalkuisesta omistajan ilmauksesta, joka on paikallissijainen tai paikallisuutta ilmaiseva postpositioliouseke. Omistettava on nominatiivimuotoinen, mutta usein omistusliitteellä merkitty. Mikäli omistettava on ruumiinosa, sukulaistermi tai muu erottamaton omistus, on omistusliite pakollinen. Kummassakin skeemassa verbinä on *ε:go* 'olla', joka taipuu normaalisti lokatiivisessa skeemassa mutta topikaalisessa skeemassa kongruoi omistettavan kanssa. Näiden kahden pääskeeman lisäksi tunnetaan genetiiviskeema, joka kuitenkin on harvinainen.

Wagner-Nagyn kuvauksen perusteella päättelen, että myös selkuperin predikoivat omistusrakenteet edustavat BE-possessiiveja. Nimitystä olisi ollut suotavaa käyttää tässäkin artikkelissa. Kuvaus on kuitenkin selkeä, ja vaikka kysymys on näinkin etäisestä sukukielestä, suomenkieliselle lukijalle esimerkit tuottivat monia iloisia tunnistamisen ja oivalluksen hetkiä.

4 Lopuksi

Approaches to Predicative Possessions oli kiinnostava, vaikka paikoin hämmentäväkin lukukokemus. Otin kirjan innokkaasti arvioitavaksi sen otsikon perusteella: kuuluvathan omistusrakenteet ja niiden pohjalta kehittyneet konstruktiot omiin tutkimusintresseihini. Teoksen luettuani en kuitenkaan ole enää varma, ottaisinko sen uudelleen arvioitavaksi, jos sitä minulle tarjottaisiin. Toki kirjan kannen yläreunassa näkyy selvästi sarjan nimi: BLOOMSBURY STUDIES IN THEORETICAL LINGUISTICS, ja jo tästä olisin voinut päätellä, että joku toinen olisi sopinut tehtävään paremmin. Varoituksen sanat oli kuitenkin painettu pienin, haalein ja hopeanharmain kirjaimin, ja huomasin ne vasta, kun oli liian myöhäistä ja olin lukenut artikkeleista noin puolet. Oma lähestymistapani kieleen ja sen tutkimukseen on ennen kaikkea deskriptiivinen ja historiallinen, joten en todennäköisesti ole tavoittanut kaikkea, mitä kirjoittajat ovat halunneet artikkeleissaan sanoa.

Teos on kokonaisuutena ilman muuta tutustumisen arvoinen ja hyvä tietolähde kaikille omistusrakenteista kiinnostuneille. Kaikissa teoksen artikkeleissa on paljon kiinnostavaa asiaa. Jokainen artikkeli antaa osaltaan yksityiskohtaista ja tarkkaa tietoa siitä kielestä, jota ollaan kuvaamassa. Aivan kaikissa artikkeleissa eivät predikoivat omistusrakenteet tosin ole pääroolissa, jos tarkkoja ollaan. Esimerkiksi Geglowskin artikkeli ainoastaan sivuaa niitä, mutta auttaa silti osaltaan rakentamaan kokonaiskuvaa predikoivien ilmausten piirteistä slaavilaisissa kielissä.

Kirjan parhaana antina pidin artikkelien deskriptiivistä osuutta sekä hyvin valittuja ja huolellisesti glossattuja esimerkkejä! Toivomisen varaa sen sijaan jätti termistön ja käsitteistön viimeistely. Toimitusvaiheessa olisi ollut hyvä varmistaa, että esimerkiksi johdantoartikkelissa esiteltyjä nimityksiä HAVE-possiivit ja BE-possiivit käytetään johdonmukaisesti kaikissa muissakin teoksen artikkeleissa. Erityisen paljon jäi harmittamaan, että teoksen alaotsikkoon oli virheellisesti jäänyt ”Finno-Ugric”, kun sen varsin helposti olisi voinut korjata muotoon ”Uralic”.

Lähteet

- Benveniste, E. 1966. Être et avoir dans leurs fonctions linguistiques. Teoksessa Benveniste, E. (toim.), *Problèmes de linguistique générale 1*, 187–207. Paris: Gallimard.
- Bošković, Ž. 2008. What will you have, DP or NP? *Proceedings of the North East Linguistic society* 37. 101–114.
- Bošković, Ž. 2009. More on the no-DP analysis of article-less languages. *Studia Linguistica* 63. 187–203.
- Halle, M. & Marantz, A. 1993. Distributed morphology and the pieces of inflection. Teoksessa Hale, K. & Keyser, S. J. (toim.), *The view from Building 20: Essays in Linguistics in Honor of Sylvain Bromberger*, 111–176. Cambridge, MA: MIT Press.
- Freeze, J. 1992. Existentials and other locatives. *Language* 68(3). 553–595.
- Kayne, R. 1993. Towards a theory of modular auxiliary selection. *Studia Linguistica* 47. 3–31.
- Milsark, G. 1979. *Existential Sentences in English*. London: Routledge.
- Stassen, L. 2009. *Predicative possession*. Cambridge: Cambridge University Press.

Yhteystiedot:

Maria Kok
Itä-Suomen yliopisto
maria.kok@uef.fi